

NEDOLOMÍ NALOMENOU TRĚTINU

Iz 42,1-11

Stalo se vám už někdy, že jste nad někým „zlomili hůl“? Zlomit nad někým hůl znamená s někým skoncovat; a to definitivně. Zpravidla tak činíme u lidí, kteří nás těžce zklamali a k nimž jsme ztratili veškerou důvěru. Už pro ně nemáme naději. Lámání hole původně znamenalo vynést nad někým rozsudek. Na znamení, že rozsudek je nezvratný. Není zde ale ještě jiná možnost? Jiná cesta? Co nám k tomu může říci záhadná postava Hospodinova služebníka, o níž jsme četli z knihy proroka Izajáše?

1) Hospodinův služebník se představuje

Text, který o něm vypráví spadá do okruhu tzv. *písní služebníka*. Je to soubor čtyř textů, které najdeme v pozdější části Izajášova proroctví (42.-53. kap). Mluví se zde o Hospodinově služebníkovi, kterého si Bůh vyvolil a zamiloval a který zdárně vykoná Boží vůli. V knize proroka Izajáše tento služebník Hospodinův není identifikován, což vedlo k různým výkladům, koho tím vlastně prorok myslel. Služebník Hospodinův se objevuje náhle, zanechá několik výrazných stop, aby opět opustil scénu. A ani se obtěžoval s tím, aby se čtenáři představil. Ale není tomu tak docela. Důležité přece je, jak jej představuje sám Hospodin. Vždyť Hospodin jej vyvolil a povolal. Důležitým úvodním motivem je to, že tento služebník je v těsném spojení s Bohem a jako takový je vhodný pro vykonání Božího poslání v tomto světě: „*Zde je můj služebník, jehož podepírám, můj vyvolený, v němž jsem našel zalíbení*“ (v. 1). Hospodin se chystá přinést něco nového. Něco se pohne kupředu - v lidu izraelském, ale jak jsme četli, Boží plány mají zasáhnout také „národy země“, tedy celý svět. A toto široké a hluboké Boží jednání se má dít prostřednictvím toho, kterého on sám si vyvolil, povolal a kterého také v tomto úkolu bude podepírat. Uchopí ho za ruku a bude ho opatrovat (v. 6).

Hospodin tedy chystá něco nového, nějakou novou kapitolu svých sestoupení do reality tohoto světa. V Bibli sledujeme jak Hospodin vstupuje člověku do cesty. Ať už jednotlivcům nebo vyvolenému lidu Izraele anebo dokonce celému světu, všem národům. Člověk si zvolil cestu, na níž Bůh nemá místo. Ovšem je to slepá ulička končící v temnotě a trápení. A tak Bůh kříží člověku cestu, vstupuje mu do jeho myšlenek a plánů, aby jej obrátil a postavil do svého světla. A nejinak tomu má být právě i s Hospodinovým služebníkem. Také jej Bůh posílá, aby dokonce celým národům země vstoupil do cesty.

2) Co Hospodinův služebník vykoná?

Co tedy se svým služebníkem Hospodin zamýšlí? To poslání zní, že služebník má „*vyhlásit soud národům*“. Motiv soudu je zde velmi výrazný, protože se v našem textu objevuje hned 3x: „*aby vyhlásil soud pronárodům ... soud vyhlásí podle pravdy ... nezlomí se, dokud na zemi soud nevykoná*“ (v. 1.3.4). Když slyšíme o soudu, necítíme se asi moc dobře. Zejména, pokud se týká nás osobně. Obyčejný smrtelník se soudy nechce mít raději nic společného. Hospodin ale opakovaně zdůrazňuje, že jeho služebník vyhlásí soud národům, celému světu. Ani o Božím soudu asi neslyšíme moc rádi. Ale i v apoštolském vyznání říkáme, že věříme v Ježíše Krista, který přijde soudit živé i mrtvé. Boží soud je součástí křesťanské víry. Rozlišujeme zde soudy „časné“ a soud tzv. „poslední“. Soudy časné sledujeme v dějinách sz Izraele častěji. Byl to především vyvolený Boží lid Izrael, který Bůh navštěvoval svými soudy. Měl na ně vyšší nároky, protože jim prokázal svou zvláštní přízeň. Lid Izraele si Bůh vyvolil jako svůj lid zvláštní, který si zamiloval a skrze který se chtěl dát poznat světu. Na životě Izraele měli i pohané poznat pravého a skutečného Boha. Ale Izrael Boha opakovaně urážel, opouštěl a upadal do modlářství. Pak přicházely Boží soudy - různá Boží dopuštění ve formě nějaké nouze, bídy nebo ohrožení nepřátelskými vojsky. Nebyly to ale soudy definitivní. Měly daleko více výchovný charakter. Ale ani pohanské a Izraeli nepřátelské národy nestojí stranou Božích soudů.

Co se tedy myslí tím, že Hospodinův služebník „*vyhlásí soud národům*“? Jde tu také o ohlášení soudu ve smyslu Božího rozsudku nad hříchy národů? Jistě ano. Ale když ten text čteme pozorně, tak se vlastně ani příliš nemůžeme rozhodnout, zda je to zpráva negativní nebo pozitivní. Ve slově „soud“ asi často slyšíme právě nějaký rozsudek, resp. vyhlášení trestu, tedy negativní tón. Ale je zvláštní jak zde o soudu hovoří Hospodin. Říká že jeho služebník vykoná na zemi soud, ale hned vzápětí čteme: „*i ostrovy čekají na jeho zákon*“. I vzdálené ostrovy (tedy pohané) čekají na jeho zákon. A je to pozitivní očekávání. Nejen, že trpně očekávají na jeho zákon až s nimi zatočí. Oni po něm touží. Čekají na něj, protože si ho samy žádají. A i o pár veršů dále čteme, že Hospodinův služebník - tedy ten, který má vyhlásit soud národům - bude dán „*za světlo národům*“ (v. 6). A světlo si v biblické symbolice spojujeme každopádně s něčím radostným, pozitivním, nadějným. A nadějně slovo to také skutečně je: „*dám tě za smlouvu lidu a za světlo pronárodům, abys otvíral slepé oči, abys vyváděl vězně ze žaláře, z věznic ty, kdo sedí v temnotě*“ (v. 6-7). Tak co to vlastně Hospodinův služebník národům světa bude ohlašovat a co v nich bude vykonávat. Soud nebo milost? A možná že obojí. Ono nakonec ani nejde vyhlášovat milost aniž by byl vyhlášen soud. Vždyť od čeho by byl člověk vysvobozen, omilostněn, zachráněn, kdyby tu napřed nebyl spravedlivý soud? Služebník má „*otevírat oči*“, ale napřed tu musí být oči, které jsou slepé a nevidí, které vidí zkrlesně nebo vůbec, které nevidí skutečnost v Božím světle. Služebník má vyvádět „*vězně z vězení*“, ale napřed tu musí být uvěznění,

keré je možno vyvést z temné kobky na světlo. Služebník skutečně vyhlásí národům soud podle pravdy. Čili odhalí plnou a nezbarvenou skutečnost o člověku. V Listu Židům čteme: „*Není tvora, který by se před Božím slovem mohl skrýt. Nahé a odhalené je všechno před očima toho, jemuž se budeme ze všeho odpovídat*“ (Žd 4,13). Pronikavosti Božího pohledu a posouzení se nevyhne nikdo. Před tímto pohledem není kam se ukrýt, není kam uhnout. Každý uslyší tu otázku - jak jsi se svým životem naložil a co jsi s ním učinil?

Ale slovy soudu se náš text nevyčerpává. Je zde právě podivuhodně propojen ještě s dalšími motivy. Služebník - a tedy soudce: „*Nalomenou třtinu nedolomí, nezhasí knot doutnající*“ (v. 3). Když slyšíme o soudu, představíme si asi zpravidla přísného soudce v taláru, který dle litery zákona určuje padni komu padni. Když zůstaneme u soudní symboliky, tak zde vidíme soudce národů, který nedolomí nalomenou třtinu. Nalomená třtina či doutnající knot je tu jistě symbolem. Symbolem člověka, který to má „nahnuté“. Je jako třtina, která je už nalomena. Co může následovat jiného, než že se dolomí? Je jako doutnající knot, který má co chvíli zhasnout docela. Soudce by měl odsoudit - tedy zlomit a zhasit. Zde je ale soudce, který vyhlašuje soud podle pravdy ještě mnohem pravější než jakýkoli soud lidský, a přece ho vidíme ve zvláštní pozici. Nedolomí, neuhasí. Soudce, který nakonec neodsoudí, který nalomeného a doutnajícího „nedorazí“. A i jinak je tento vyhlašovatel soudu zvláštní: „*Nekřičí a hlas nepozvedá, nedává se slyšet na ulici*“ (v. 2). Má vyhlašovat soud národům a přitom nekřičí a chová se vůbec tiše a nenápadně. To je pozoruhodné a mnoho nám to napoví. Můžeme uzavřít tak, že Hospodin zde představuje svého služebníka, který má vyhlásit soud podle (Boží) pravdy, tedy vyjevit skutečnost o člověku v celé její nahotě, bez příkras. A lehko z toho člověku nebude. Ale zároveň je tento služebník tím, kdo má přinést naději všem, kdo jsou jako nalomená třtina a sotva doutnající knot. Odhalení nelichotivé pravdy o člověku tak není hlavním cílem Božím. Služebník musí učinit tu bolestnou věc, že člověku odhalí jeho slepotu a pouta, ve kterých vězel. Ale nepřije si jeho odsouzení. Vždyť je Hospodinem dán světu jako naděje národů, jako světlo pohanů, aby slepí prohlédli a zajatí mohli vyjít na svobodu. Nakonec se tedy zdá, že služebník paradoxně vyhlásí Boží soud proto, aby k soudu nemuselo dojít.

3) Ježíš - „*ebed Jahve*“

Přemýšlíme o povaze služby Hospodinova služebníka. Jeho identita nám zatím zůstává ale utajena. Kdo je tento „*ebed Jahve*“. Vzhledem k tomu, že v Izajášových textech není nikde identifikován, přicházeli vykladači s různými pohledy a názory. Jak jsme si připomněli na začátku, i v dobách novozákonních neměli čtenáři moc jasno. Onen mouřenín je bezradný. Ptá se, zda prorok mluví o sobě nebo o někom jiném. To byl skutečně jeden z názorů: že Izajáš mluví sám o sobě. A není to úplně naivní výklad. Vždyť Izajáš skutečně vyhlašoval soudy nad národy a přitom ho asi nikdo moc neposlouchal, jeho hlas nevyňikal na ulicích velkoměst. V židovské tradici ale převážil výklad, že za tímto služebníkem Hospodinovým je skryt lid Izraele, který jde dějinami, kde svou přítomností slouží pohanům k poznání Boha, mnohé si vytrpí, ale jeho utrpení má smysl.

V církvi se vžil výklad mesiášský, jak to nakonec vyložil i Filip, když mouřenínovi na základě slov o Hospodinově služebníku zvěstoval Ježíše. Pro tento výklad máme potvrzení i na jiném místě NZ, v ev. podle Matouše na začátku 12. kap. Také Matouš viděl naplnění Izajášových slov v životě a službě Pána Ježíše. Spolu s touto vírou prvních křesťanů můžeme tedy i my poznávat v Kristu onoho služebníka Hospodinova, který vyhlašuje soud nad světem a který zároveň přichází jako beránek Boží, který hřích světa snímá, aby člověk mohl žít. Pán Ježíš skutečně vynášel soud a pravdu o člověku. Přítomnost Krista v tomto světě vyvolávala krizi, v níž se všechno odhaluje: „*Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamílovali více tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé*“ (J 3,19). Temnota se nejvíce vyjeví v kontrastu se světlem. Lež v kontrastu s pravdou. Hříšnost v kontrastu se svatostí. A právě to způsobil příchod Kristův. On byl světlem, pravdou, on jediný byl svatý. A při setkání s ním vycházelo najevo, co je v člověku. Vzpomeňme na Petra a jeho setkání s Ježíšem. Petr říká: „*Odejdi ode mne, Pane, vždyť já jsem hříšný člověk*“ (Lk 5,8). V setkání s Ježíšem vycházela najevo pravda a spravedlivý soud o člověku. A tato pravda vychází najevo dodnes, kdykoli se s Kristem člověk potká v jeho slovu. A přece Ježíš říká: „*Nepřišel jsem, abych svět soudil, ale abych svět spasil*“ (J 12,47). Slovy Izajášovými: Má přítomnost ve světě vyjeví soud Boží o člověku. A přece jsem nepřišel nalomenou třtinu dolomit a doutnající lampu zhasit. Přišel jsem jako naděje a světlo národů, aby v soudech nemusely zahynout.

Závěr

Také my potřebujeme slyšet a přijmout pravdu o sobě. Uvidět se v Božím pohledem, které odhaluje i všechno to temné a křivé v našich slovech, skutcích ale i vnitřních motivech. Tento pohled není příjemný, protože pokojuje naši pýchu a přesvědčení o v jádru dobrém člověku. Při pohledu do Božího světla myšlenky na „dobrého člověka“ rychle blednou. Vidíme svou bídu a nalomenost. Jsme jako čadící knot, který najednou nemá čím by zazářil, čím by se blýskl. Ale právě takovým a jen takovým může být zvěstováno Kristovo evangelium, evangelium Hospodinova služebníka. Nepřišel nalomené dolomit ani doutnající udusit. Přišel narovnat a napřímit to, co je křivé a nalomené. Přišel dát nový olej a zář kahanům našeho života. Když se pokoříme pod Boží slovo a když neuhneme před Kristovým pohledem, může i do našeho života přicházet nová milost, odpuštění a napřímení. Přeji nám tuto zkušenost stále.